

Alje Kamphuis

Denk warm

Het levensverhaal van

Dieuwertje Blok

Uitgeverij Brandt
Amsterdam 2026

1.

Dieuwertje Blok loopt met de Hoofdpiet lachend het Pietenhuis binnen. Zojuist is daar in de laatste aflevering van het 23ste seizoen van het *Sinterklaasjournaal* de code van de kluis gekraakt. Het Grote Boek van Sinterklaas kan eruit worden gehaald, waardoor de Sint eindelijk de beschikking heeft over de namen, adressen en verlanglijstjes van alle Nederlandse kinderen. Zo komt na dagen van spanning alles toch weer op z'n pootjes terecht en kan het Sinterklaasfeest losbarsten.

Net als ieder jaar is er sinds de aankomst van de Sint in Nederland van alles misgegaan in en rond zijn tijdelijk verblijf. Naast zijn Grote Boek is hij zelf ook enige dagen spoorloos. Zoals altijd praat Dieuwertje in het *Sinterklaasjournaal* de kijkers bij over de laatste ontwikkelingen. Met zinnen als 'Benieuwd hoe dit gaat aflopen' en 'Als dat maar goed komt' houdt ze de spanning erin, maar is tegelijkertijd een baken van rust in alle hectiek. De populaire presentator weet met haar warme en haast moederlijke uitstraling de kinderen het gevoel te geven dat ze, hoe groot de problemen ook, zich geen zorgen hoeven te maken over het slagen van het Sinterklaasfeest.

De kijkcijfers gaan dit jaar door het dak. Het begint met een record van 2,2 miljoen kijkers. In de weken erna schakelen dagelijks ruim 1 miljoen mensen in. Doordat op een satirische manier actuele zaken in de verhaallijnen

worden verwerkt, genieten naast kinderen ook volwassenen van het *Sinterklaasjournaal*. Zo breekt dit jaar onder de Pieten een opstand uit, omdat die zelf ook eens een keer hun schoen willen zetten. Wanneer de Hoofdpiet dit verbiedt, volgt tot in de kleine uurtjes nerveus overleg in het Pietenhuis. Hij komt vervolgens monter aanfietsen en wordt opgewacht door een aantal bekende parlementair journalisten. Na lang overleg laat de Hoofdpiet zich weer zien en biedt zijn ontslag aan. Om even later toch weer aan te blijven. Hij belooft beter te luisteren en het bestuursklimaat in het Pietenhuis te zullen aanpakken. Het is een fantastische persiflage op de nadagen van het premierschap van Mark Rutte, zijn kabinetsval en de intriges in de Tweede Kamer.

Voor Dieuwertje zijn de opnamen van het succesvolle programma dit jaar anders dan voorheen. Ze heeft al een tijdje last van een raar hard plekje aan de binnenkant van haar neus. Dieuwertje is ervoor naar de huisarts gegaan. Die denkt dat het een wratje is en behandelt het met stikstof, maar het gaat niet weg. Ze wordt doorverwezen naar een huidarts, die een stukje verwijdert voor onderzoek. Het blijkt huidkanker te zijn. In het Antoni van Leeuwenhoekziekenhuis wordt Dieuwertje bestraald met een nieuwe therapie die een grote kans van slagen heeft. Maar tijdens de opnamen van het *Sinterklaasjournaal* ontdekt Dieuwertje een bultje aan de buitenkant van haar neus. De visagiste weet het vakkundig met schmink weg te werken, waardoor de kijkers thuis niets vreemds waarnemen. In het ziekenhuis verwijdert de arts opnieuw een

stukje voor onderzoek, dit keer extra voorzichtig zodat Dieuwertje de live-intocht kan doen. De camera houdt iets meer afstand dan anders. Aan Dieuwertjes presentatie is niet te merken dat ze iets mankeert en verontrust is. Net zo vakkundig en opgewekt als altijd praat ze de onderdelen aan elkaar.

In de slotscène van het *Sinterklaasjournaal* van dit seizoen drinkt Dieuwertje in het Pietenhuis chocolademelk, eet pepernoten en zingt met de Sint en Pieten het lied 'O, kom er eens kijken'. Ze draait zich naar de camera en zegt: 'Zo kwam alles toch nog goed in de laatste aflevering. Eigenlijk zoals altijd.' Ze sluit af, zoals gewoonlijk is aan het einde van iedere uitzending, met de weersverwachting. Dieuwertje: 'Van mij mag het vanaf nu cadeautjes regenen. Tot volgend jaar!' Waarna ze zich vol overgave in het feestgedruis stort.

Het is vier december 2023. Niemand kan op dat moment vermoeden dat het de laatste keer is dat Nederland Dieuwertje in deze vertrouwde rol op televisie heeft gezien.

2.

In de landelijke woning van de familie Blok aan het Ankeveensepad in Nederhorst den Berg heerst op 8 augustus 1957 spanning. Henny Blok staat op deze druilerige donderdag op het punt van bevallen van haar tweede kind. De dorpsdokter is die morgen nog even langs geweest en heeft gezegd dat het nog een tijdje zal duren voordat de baby geboren zal worden.

In huis is een christelijke kraamverzorgster van de oude stempel. Ze heeft Henny's echtgenoot Dick Blok weggestuurd, omdat volgens haar mannen niks bij een bevalling te zoeken hebben. Henny ligt in bed en voelt dat de baby komt. Ze vraagt de vrouw de dokter te waarschuwen. Maar het is te laat, want het hoofdje van het kindje laat zich al zien. De kraamverzorgster werpt ontredderd haar handen in de lucht en roept: 'O! Mevrouw! Ik zal voor u bidden!' Vervolgens rent ze zo snel mogelijk het huis uit.

Een half uur later arriveert de dokter. Die vindt Henny met het hoofdje van de baby al volledig zichtbaar. Ze ondersteunt het met haar handen op het matras. Vlak daarna wordt Dieuwier Sarah Blok geboren. Zus Tessel: 'Ik denk dat Dieuw, zoals wij haar noemden, vanaf het begin een enorme levensdrang heeft gehad. Niet talmen! Voorwaarts! Hup het leven in! De kreet van de kraamverzorgster "Ik zal voor u bidden!" is in ons gezin een

ge vleugelde uitspraak geworden. We riepen het vaak als iemand in nood verkeerde en er vervolgens geen poot werd uitgestoken.'

Dieuwertjes ouders komen uit een verschillend milieu. Dick Blok groeit op in een intellectueel hervormd gezin in Oegstgeest. Zijn vader Henri is hoogleraar Egyptische kunstgeschiedenis en Afrikaanse taalwetenschap. Moeder Elizabeth komt uit een familie met veel geld en is huisvrouw.

Dieuwertjes vader studeert middeleeuwse geschiedenis en wordt naamkundige bij het Meertens Instituut in Amsterdam, dat zich bezighoudt met onderzoek naar Nederlandse taal en cultuur. Later schopt hij het daar tot directeur, en combineert hij die functie met zijn werk als hoogleraar naamkunde en nederzettingsgeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Een van zijn collega's bij het Meertens Instituut is schrijver J.J. Voskuil. Dick staat model voor diens personage Jaap Balk in de zevendelige romancyclus *Het Bureau*.

Henny Blok, geboren Gazan, is Joods. Ze wordt grootgebracht in een heel warm en creatief nest in Amsterdam. Haar moeder Sarah maakt in haar tijd als Stella Fontaine furore als kleinkunstenaar. Vader Sam is directeur van een abattoir en financiert theatervoorstellingen. Tijdens de oorlog wordt het grootste deel van de familie door de Duitsers vermoord. Het gezin Gazan echter duikt onder en weet de dans te ontspringen. Henny treedt vervolgens in de voetsporen van haar moeder. Ze is een tijdje lid van het cabaret-ensemble van Wim Sonneveld en werkt

mee aan radioprogramma's voor de VARA.

De ouders van Dieuwertje ontmoeten elkaar in de jaren vijftig op een feestje bij actrice Hetty Blok. Ze is geen familie van Dick, maar een vriendin van Henny die ook bij Sonneveld heeft gespeeld. De twee voelen meteen een intense liefde voor elkaar en trouwen. Het paar woont even in bij de ouders van Henny in Amsterdam, maar in 1956 verhuist het stel naar het Noord-Hollandse plaatsje Nederhorst den Berg. Binnen drie jaar tijd worden er drie dochters geboren: Francine, Dieuwertje en Tessel. De drie meisjes groeien op in een idyllische omgeving. Naast de vrijstaande woning staat een prachtige molen, en de grote tuin van het huis grenst aan een vaart die uitkomt op de Spiegelplas. Dieuwertje en haar zusjes zijn vaak buiten en ravotten in overalls en op klompen rondom de woning. In de tuin staan veel brandnetels, die hun ouders bewust laten groeien zodat de kleintjes niet te dicht bij het water komen. Op het moment dat de drie groter zijn zwemmen ze vaak achter het huis. Dieuwertje in 2015 in het televisieprogramma *TV Monument*: 'Op het provisorische vlotje trok je jezelf zo over de waterlelies en dan hup, dook je zo het meer in. Een hele leuke plek om op te groeien.'

In de winter is het water rond het huis vaak bevroren en staat de familie op de schaats. Tessel: 'Onze jonge jaren waren vrij en onbezorgd. Ik denk dat dat de twee kernwoorden zijn die deze fijne periode op deze paradijselijke plek omschrijven.'

De familie Blok is een van de eerste importgezinnen in het dorp en wordt aanvankelijk enigszins als buiten-

staander gezien. Anders dan bij de meeste families daar speelt het geloof bij hen geen rol en gaat het humanistische gezin niet naar de kerk. Dieuwertje en haar zusjes zijn zo'n beetje de enige kinderen met donker haar en worden in het dorp *de zwartkopjes* genoemd. Hun ouders zijn progressiever dan de meeste bewoners. Ze zijn lid van de eigenzinnige omroep VPRO en de NVSH, die zich inzet voor seksuele emancipatie. Maar de aansluiting volgt spoedig. Dieuwertjes vader gaat voor de linkse PvdA de gemeenteraad in en wordt wethouder van Sociale Zaken, waardoor het halve dorp bij hem aanklopt als er problemen zijn. Bij verkiezingen delen de Blok-zusjes partijfolders uit. Moeder Henny stemt lang op de vredelievende PSP en heeft een UNICEF-winkel aan huis, waar ze kerstkaarten en kalenders verkoopt. Ze houdt schrijfavonden voor Amnesty International en helpt mee bij de oprichting van een bejaardenhuis. Daarnaast meldt Henny zich regelmatig aan als collectant. Ze heeft een aangeboren charme en gemak om met mensen om te gaan. Een van haar lijfspreuken is 'tegen niemand opkijken en op niemand neerkijken', en dat past ze ook toe. Als Dieuwertjes moeder boodschappen gaat doen duurt het vaak lang voordat ze weer thuis is, omdat ze door bijna iedereen in het dorp wordt aangesproken. Dieuwertje in 2022 in de *Leeuwarder Courant*: 'Mijn ouders vonden dat je niet alleen moest praten over een betere wereld, maar dat je daar zelf ook een bijdrage aan moest leveren.'

Tessel: 'We zijn opgevoed in een liefdevol gezin en met de idee dat je een onderdeel van de maatschappij

bent. Er is ons voorgeleefd dat je iets kunt betekenen, op welke schaal dan ook. Dat je rol niet altijd aan de zijlijn hoeft te zijn en je je stem kunt laten horen. Onze ouders verwachtten van ons dat we ook zo in het leven zouden gaan staan.'

Dieuwertjes ouders zijn fel tegen onderwijs op religieuze grondslag. Voor het raam van de woning hangt een groot affiche met de tekst 'Niet apart maar samen': de kreet van de Vereniging voor Openbaar Onderwijs. In het dorp zelf zijn alleen drie christelijke scholen. Dus gaan Dieuwertje en haar zusjes naar de openbare Meester Kremerschool, die even buiten Nederhorst in de Horstermeerpolder staat en in de volksmond *het polder-schooltje* wordt genoemd. Op die plek zijn de decennia ervoor met name vrije socialisten en religieus-anarchistische tuinders neergestreken. In de jaren twintig groeit de behoefte om voor hun jeugd een eigen school op te richten, om hen zo in de geest van het vrije socialisme te kunnen vormen. Het idee stuit op verzet bij het christelijke gemeentebestuur van Nederhorst den Berg, maar in 1929 gaat de school toch open. Dieuwertje gaat er vanaf 1963 naartoe, in het begin met de bus en later op de fiets. Het houten gebouwtje heeft twee lokalen en in één daarvan krijgt Dieuwertje les van juffrouw Cup. Op haar eerste rapporten staan alleen maar achten en negens. Vanaf het derde jaar komt ze bij meester Van der Weijden in de klas. Die geeft haar een tien voor lezen, maar ook een aantekening dat ze in de vakantie een rekentaak moet maken. De laatste twee jaar wordt Dieuwertje onderwezen door hoofdmeester Schols. Nog steeds is lezen

haar beste vak, maar ook in Nederlandse taal en vaderlandse geschiedenis is ze goed. Lichamelijke oefening blijkt niet Dieuwertjes sterkste kant. Met een vijf is het de enige onvoldoende op haar laatste rapport.

Hoewel het een openbare school is geeft een dominee er facultatief catechisatie. Ondanks dat religie geen rol speelt in het gezin Blok, moet Dieuwertje er van haar vader toch naartoe. Dieuwertje in 2021 in de podcast *Levensbepalend*: 'Hij kende de Bijbel goed. En vond dat je dat soort dingen moest weten. Het enige dat ik ervan heb onthouden is dat ik het Onze Vader heel snel kan opzeggen. Dat is er toen echt ingeramd.' Met haar hervormde oma Blok bezoekt Dieuwertje af en toe het Groene Kerkje in Oegstgeest. Ze vindt de vieringen interessant, maar ze hebben voor haar geen betekenis.

Omdat de drie Blok-meiden ongeveer even oud zijn, trekken ze veel met elkaar op. Tessel is de jongste en heeft geen eigen kamer. Ze slaapt eigenlijk op de overloop, maar sleept de ene avond haar matras naar de kamer van Francine en de andere naar die van Dieuwertje. Tessel: 'Hoewel ze maar een jaar ouder was, keek ik erg tegen Dieuwertje op. Ze was stoer. Ik was een beetje een bangerd en voelde me veilig als zij in de buurt was.'

Francine: 'Dieuwertje was een vrolijk giechelend meisje. Ze zei ook: "Ik houd van ijdele spulletjes". Daar bedoelde ze kleding en sieraden mee. Ze was erg gericht op haar uiterlijk en kon er koket uitzien. Van ons drietjes was zij ook het meest geïnteresseerd in de verkleedkist.' Met haar meisjesachtige uitstraling en krullen windt

Dieuwertje de jongens in het dorp al vroeg om haar vingers. Op haar negende krijgt ze van een aanbieder met de naam Roels een liefdesbriefje.

‘Aan Dieuw Blok, Dieuw, als ik me niet vergis heb jij tegen Lia Pronk gezegd dat jij met mij zou willen gaan. Nou, al wil je met mij dan wil ik dat wel horen. Wil je me terugschrijven? Alsjeblieft. Tegen niemand zeggen dat ik je een brief heb geschreven hoor. Vele groetjes van (misschien) je jongen.’

Op de envelop heeft Roels geschreven: ‘Verscheur hem niet, zoals je bij Dick hebt gedaan.’ Dieuwertje in 2016 in het tijdschrift *Zin Magazine*: ‘Mijn moeder zei altijd dat ik een licht ontvlambaar hart had. Ik kon vol overgave verliefd zijn en later dacht ik pas na. Ik heb meer veroverd dan dat ik zelf veroverd ben. Eindeloos fietste ik langs iemands huis. Het verliefd zijn en dromen was bijna altijd leuker dan de werkelijkheid.’

In de zomervakanties huren de ouders van Dieuwertje een huis in Noordwijk aan Zee. Ze gaan met de kinderen naar het strand en verblijven veel bij het afgeschermd en exclusieve deel Het Zuiderbad, waar ze ook een badhokje hebben. Het gezin raakt er bevriend met de familie Warners. Dochter Kathleen en Dieuwertje en haar zusjes kunnen het van begin af aan goed met elkaar vinden. Kathleen Warners: ‘Toen we klein waren speelden we samen met onze schepjes en emmertjes in het zand. Badmeesters Piet en Arend hielden ons goed in de gaten.

Onze vaders gingen tijdens de vakantieperiode op een gegeven moment weer aan het werk en kwamen ’s avonds thuis. Dan stapten we in onze badjasjes in de auto en gingen met z’n allen nog even naar zee. Het was een heerlijke tijd.’

Het klapstuk van iedere zomer is het kinderbal in Huis ter Duin. Kathleen: ‘Dan schreden we met onze balletschoentjes aan en in onze mooiste jurkjes over de rode loper van het chique hotel. Dat maakte indruk. Ieder kind dat ooit op dat bal geweest is, weet dat nog.’

De vakanties aan zee zijn de voedingsbodem voor een hechte vriendschap tussen Dieuwertje en Kathleen, die wordt verdiept als de twee later allebei bij de omroep terecht komen. Kathleen: ‘Dieuwertje heeft eens een keer tegen me gezegd: “Jij bent mijn derde zusje”’.

In de winter is Sinterklaasavond een van de hoogtepunten van het gezin Blok. Dieuwertje in 2007 in het *Algemeen Dagblad*: ‘We zongen liedjes om de kolenkachel. Alles was donker om het huis, want we woonden redelijk verlaten. Dan maar wachten op die bonk op de deur. Ik vond dat altijd op een prettige manier eng. En onze schoen zetten natuurlijk. ’s Morgens vroeg je bed uit, kijken wat erin zat. Met de ijsbloemen nog op de ramen.’

Om er volledig voor haar kinderen te zijn is Dieuwertjes moeder Henny inmiddels gestopt met werken. Met haar fantasie en creativiteit zorgt ze voor een lichte en warme sfeer in huis. Soms bedenkt ze iets om Dieuwertje en haar zusjes aan het lachen te maken als ze uit school komen.

Zo doet ze een keertje de deur open met de theemuts op haar hoofd. Tijdens een kinderfeestje organiseert ze een levend ganzenbord, dat eindigt bij een levende kip die als gans is vermomd. Rondom het dier heeft ze aluminiumfolie gewikkeld, waarin allerlei lolly's zijn gestoken.

Dieuwertjes moeder is Joods, maar niet religieus. Ze gebruikt Jiddische uitdrukkingen maar omarmt de Joodse traditie nauwelijks. Wel bezoekt ze iedere vrijdag, aan de vooravond van de sabbat, haar ouders in Amsterdam. Dieuwertje in *Levensbepalend*: 'Op de sabbat wordt vaak kip gegeten. Dan kreeg ze een heel pakket levensmiddelen mee met kip, koeken en rolletjes Rang.'

Om haar ouders een plezier te doen leert Henny haar dochters de Joodse nieuwjaarswens *L'Shanah Tovah Tikateivu*. Via de telefoon dragen de meisjes die aan hun opa en oma over, wat aan de andere kant van de lijn zeer wordt gewaardeerd.

Tessel: 'We hebben een Joodse moeder. Dan ben je volgens de Joodse wet Joods. Maar dat betekent niet dat we ook echt een Joods gezin waren. Opa Sam Gazan was een ongelofelijk geestige man. De Jiddische humor hebben we met de paplepel ingegoten gekregen. Maar het Joodse zat hem eigenlijk in de oorlog. Namelijk dat de familie van mama toen vrijwel helemaal is uitgemeord. Dat maakte ons Joods. Onze moeder vertelde er veel verhalen over en daarin was met name Dieuwertje geïnteresseerd. Maar het gebeurde zonder dat als last op onze schouders te leggen. Het hoorde bij onze geschiedenis. Maar ze zadelde ons niet op met haar verdriet en

angsten. Het Joods-zijn was maar een klein stukje van onze identiteit.'

Dieuwertje in 2022 in *Margriet*: 'Mijn zussen en ik zijn absoluut niet belast door haar familiegeschiedenis. Sterker nog: we hebben zelfs een meer dan gelukkige jeugd gehad. Er werd niet geheimzinnig over gedaan. Mijn moeder was, zoals zo veel Joden, volledig geassimileerd. Dat het zo'n essentieel deel van haar identiteit zou worden, kwam door de nazi's. En dat stukje van de geschiedenis draag ik ook weer met me mee.'

Cultuur en literatuur nemen in het gezin een belangrijke plaats in. Het hele huis staat vol boeken van verschillende genres, waar de kinderen vrijelijk gebruik van mogen maken. 'Alleen *Ik Jan Cremer* lag in een la in mijn vaders studeerkamer. Maar dat boek vond ik onmiddellijk', aldus Dieuwertje in 2023 in *Trouw*.

Er wordt veel muziek gedraaid. Als de meiden 's avonds in bed liggen, schalt vaak *Die Dreigroschenoper* van Bertolt Brecht en Kurt Weill door de woning. 'Het huis was heel gehorig, dus we luisterden gewoon mee als die opstond. Ik wist niet wat het betekende, maar ik kende die helemaal uit mijn hoofd'. Ook Franse chansons zijn geliefd en dan met name die van Jacques Brel, Georges Brassens en Barbara.

Wanneer Dieuwertje elf jaar oud is neemt vader Dick haar mee naar het Holland Festival, waar ze de opera *Reconstructie* zien. Het muziekstuk over de Zuid-Amerikaanse revolutionair Che Guevara is door onder anderen Louis Andriessen en Reinbert de Leeuw gecomponeerd,

en Harry Mulisch en Hugo Claus hebben het libretto geschreven.

Later gaan ze ook in het Concertgebouw naar een optreden van Frank Zappa, uiteindelijk een van Dieuwertjes favoriete artiesten.

Wat televisie betreft wordt er veel naar de vPRO gekeken. De VARA-serie *Ja zuster, nee zuster*, met Henny's goede vriendin Hetty Blok in de rol van zuster Klivia, is tevens populair in huize Blok. De Amerikaanse reeks *Mr. Ed*, die gaat over een sprekend paard, is ook een van de programma's die Dieuwertje graag ziet. 'Met mijn zusjes keek ik ook naar de Amerikaanse soapserie *Peyton Place*. Mijn vader vond het verschrikkelijk. Maar wij vonden het geweldig,' zegt Dieuwertje in *Levensbepalend*.

Daarnaast gaat de televisie ook aan ook voor sport, en dan met name voor voetbal en schaatsen. 'Ik ben opgegroeid met Ard en Keessie,' aldus Dieuwertje.

In 1969 doet Dieuwertje toelatingsexamen voor het Gemeentelijk Gymnasium in Hilversum. Ze slaagt, en in de brugklas is Radi Suudi een van haar klasgenoten. 'Diewertje sprong er wel tussenuit. De meeste jongedames waren toch de spreekwoordelijke Gooise meiden met blond haar en paardenstaarten. Zij had lang donker haar en leek meer een Spaanse of een Italiaanse jonge vrouw,' aldus Radi. De jongens in de klas vinden haar een interessante verschijning. Radi: 'Maar we maakten geen kans. De meeste meisjes trokken naar de oudere jongens in de hogere klassen. Die waren al met stoere dingen bezig. Zij liepen met elpees met goede muziek onder hun

arm, rookten shag en blowden. We hadden geen geld om een elpee te kopen. Dus hadden we het nakijken.'

In het tweede jaar komt Marjolein Knol bij Dieuwertje in de klas. Marjolein: 'Ze stapte als eerste op me af en sprak me aan. Dieuwertje was een heel schattig slank meisje met ontzettend lang haar. Daarnaast ook nog leuk en lief. We werden al snel hartsvriendinnen. De docenten waren niet zo blij met ons, want we zaten de hele tijd in de klas met elkaar te kletsen. Vaak kwamen we 's ochtends al om acht uur op school om onze levens met elkaar door te nemen. Een klasgenoot vond ons zo geweldig dat hij zijn twee konijnen naar ons heeft vernoemd. Het vrouwtje kreeg natuurlijk de naam van Dieuw, het mannetje die van mij. Daar baalde ik eigenlijk wel van.'

Het is het hoogtepunt van de hippietijd. De twee dragen corduroy broeken en Afghaanse jassen en lopen op klompen door de school. Ze beginnen ook met blowen. Marjolein: 'Dan kregen we een proefwerk, maar daar hadden we geen zin in. We vulden alleen onze naam op het papier in en leverden dat in. Vervolgens gingen we naar buiten en staken een stickie op. In de pauzes werd er ook veel gebloed.' Dieuwertje in 2022 in de podcast *Jonge Jaren*: 'Ik sloot me aan bij de alternatievelingen. Het was de tijd van de democratisering. Van zelfbestuur op school. Dat speelde op het gymnasium echt een rol. Ik was absoluut een hippie en erg nieuwsgierig en wilde alles uitproberen. Er werden heel veel drugs gebruikt in die tijd. Ik zat soms stoned in de klas.'

Diewertje heeft erg de behoefte haar eigen pad te

bewandelen en onttrekt zich steeds meer aan het veilige milieu waarin ze is opgegroeid. Ze komt haar afspraken vaak niet na, drinkt en blijft 's nachts weg. Daarnaast zet ze zich af tegen haar vader, wat regelmatig op een fikse ruzie uitdraait. Dieuwertje in 2009 in de regionale krant *de Stentor*: 'Mijn vader was een felle aanwezige man. Hij heeft mijn leven enorm verrijkt met boeken en muziek. Maar tegelijkertijd was hij heel overheersend. Ik was een vreselijke puber en deed alles wat God verboden had. Ik stal geld van mijn vader om drugs te kopen.'

Tessel: 'Van ons drieën was Dieuwertje de enige die zich in die periode zo flink afkeerde van onze beschermde omgeving. Ze wilde los en vrij zijn, en kon in haar driftige buien thuis soms ontzettend te keer gaan. Omdat Dieuwertje zulke woeste krullen had en af en toe ook woest kon zijn heeft Francine haar een keer *Dwarrelende Dieuwerkop* genoemd. Uiteindelijk werd dat de bijnaam *Dwartsj*. Ze was dwarser dan Francine en ik.'

Francine: 'Dieuwertje was in die fase niet de makkelijkste en vaak erg opstandig. Je merkte echt dat ze aan de drugs was.'

Dieuwertje is in die roerige periode met haar vriendin Marjolein vaak te vinden in het Hilversumse jongerenhonk De Fietsenstalling, dat genoemd is naar de voormalige bestemming. Marjolein: 'Dat was echt zo'n hasj-hol. Er werd geblowd, maar ook in sterkere spullen gedeald. Op de muren dansten van die gekleurde psychedelische afbeeldingen.' Dieuwertje gaat er op een avond stiekem heen. Ze is verliefd op een jongen en wil die daar graag ontmoeten. Tegen haar ouders heeft ze

gezegd dat ze bij een vriendin gaat logeren. Dieuwertje in *Levensbepalend*: 'Ik zat daar stoned en zag ineens door de dampen mijn vader binnenkomen, met zijn alpino-pet op die hij altijd droeg. Mijn hart stond stil. Ik dook weg tussen de jassen. Hij keek rond op zoek naar mij.' Dieuwertje vlucht het pand uit en loopt zo snel mogelijk richting het huis van de vriendin waar ze heeft gezegd te zullen zijn. 'Toen reed er ineens een auto naast me. Dat was mijn vader. Hij riep "stap in" en zei verder niks. Mijn vader heeft me vervolgens afgezet bij die vriendin. Hij zei "nog een leuk weekend". Ik werd zo geconfronteerd met mijn eigen geweten. Hij legde de verantwoordelijkheid volkomen bij mij. Dat is het beste wat mijn vader ooit had kunnen doen. Het gaf me ook het gevoel dat hij vertrouwen had in mij. Dat ik wel op mijn pootjes terecht zou komen.'

Tessel: 'Dieuwertje kon zo'n eigenzinnige puber zijn omdat dat veilige vangnet van ons gezin natuurlijk bleef. Dat er ondanks alles van haar werd gehouden, en wat er ook gebeurde, ze altijd door ons opgevangen zou worden.'

Wanneer Dieuwertje thuis is zit ze vaak op haar kamer, die ze roze en lila heeft geschilderd. Aan de muur hangen platen en posters van Jimi Hendrix en Rod Stewart. In een dagboekje verklaart ze die laatste de liefde.

'Ik wil Rod Stewart zeker een keer in mijn leven ontmoeten. Ik ben eigenlijk gek maar wel heel gelukkig. Alleen zal en wil ik Rod Stewart krijgen. Ik weet niet wat me in hem aantrekt, maar het moet gebeuren.'

Dat is onvermijdelijk. Want van dromen kun je niet leven.'

In haar kamer klinkt ook muziek van Joni Mitchell. Daarnaast draait ze regelmatig de elpee van het legendarische popfestival Woodstock, dat in 1969 vlak bij het gelijknamige plaatsje is gehouden.

Vriendin Marjolein komt vaak logeren en ze lenen ook elkaars kleding uit. Marjolein: 'In die tijd waren T-shirts met gevangenisnummers in de mode. Dieuwertje had er eentje en die mocht ik dragen. Maar op een gegeven moment stopte het ruilen. Ze was een stuk smaller dan ik en vond dat door mij haar shirtjes gingen lubberen.'

Op een avond pakken de twee stiekem de roeiboot die achter het huis ligt en varen naar een eilandje in de Spiegelplas, waar de Kabouterbeweging een bijeenkomst houdt. De protestorganisatie komt voort uit de anarchistische Provo die is opgericht door filosoof Roel van Duijn, en die het gezag en de consumptiemaatschappij met ludieke acties heeft uitgedaagd. De kritiek van de kabouters richt zich ook op het consumentisme, en ze stellen daarnaast woningnood en aantasting van natuur en milieu aan de kaak. 'De aanwezigen speelden gitaar en stookten kampvuurtjes. Natuurlijk werd er ook flink geblowd,' aldus Marjolein.

De vriendinnen bezoeken ook de televisieopnamen van het roemruchte VPRO-programma *Piknik* bij Kasteel Groeneveld in Baarn. 'Daar werd een heel festival omheen gebouwd. Met diverse bands. We hebben de

Amerikaanse soulband Sly & the Family Stone en de bluesband Canned Heat zien optreden. Die stonden ook op Woodstock. Er waren grote vuren en dan kon je met deeg aan een stok je eigen broodje bakken. Ook hier werden drugs gebruikt.'

Op een feest nemen Dieuwertje en Marjolein het middel LSD. Marjolein: 'Ik weet nog dat ik voor de spiegel stond en mijn ogen uitpuilden. Dieuwertje had een beetje een slechte trip. Met haar sigaret prikte ze ballonnen kapot. Van de knallen raakte ze in paniek. Mijn broer, die ook op het feest was, heeft haar toen naar huis gebracht.'

Dieuwertje in *Jonge Jaren*: 'Ik vond dat ik het allemaal moest ontdekken. Ik had een ontzettende behoefte om een beetje het gevaar op te zoeken en te kijken waar de grens lag en hoe ver ik kon gaan.'

Het heftige leventje in de Hilversumse hippie- en drugsscene zorgt ervoor dat Dieuwertjes schoolprestaties slecht zijn. Op haar rapport van het tweede jaar prijken maar liefst acht onvoldoendes, met onder meer een drie voor natuurkunde en een vier voor Nederlands, Frans, biologie en tekenen. Dieuwertje blijft zitten en ook het jaar erna prijken er drie onvoldoendes op haar lijst.

In de zomer van 1972 gaan Dieuwertjes ouders met Tessel op vakantie naar Joegoslavië en Bulgarije. Dieuwertje en Francine zijn vanwege hun Joodse achtergrond geïnteresseerd geraakt in Israël en reizen naar het Heilige Land. Francine: 'We moesten overstappen in Zürich. Daar zagen we dat alle passagiers werden gefouilleerd.

Dieuwertje zei dat ze hasj bij zich had. Ik wist natuurlijk dat ze drugs gebruikte, dus echt verbaasd was ik niet. Ze heeft het spul toen snel door het toilet gespoeld. Daar was ik heel blij mee.'

In Israël logeren de zussen bij tante Roosje Veerman en haar moeder Greetje, Joodse kennissen van opa en oma Blok, die na de oorlog naar Kiryat Bialik zijn verhuisd. Ze maken verschillende uitstapjes en verblijven enige tijd in de kibboets Sde Nehemia, die in Galilea onder anderen door Nederlanders is gesticht.

De veertienjarige Dieuwertje heeft thuis verhalen gehoord over de Jodenvervolging in de Tweede Wereldoorlog en denkt in een land van pais en vree terecht te komen. Dieuwertje in 2023 in het televisieprogramma *De weg naar Jeruzalem*: 'Ik dacht het is daar een paradijsje. Mensen die de oorlog hebben meegemaakt hebben nu een eigen land. Wat zal het daar fantastisch zijn.'

Maar Dieuwertje belandt in een natie die is getekend door oorlog en waar constante dreiging heerst. Haar bezoek vindt vijf jaar na de Zesdaagse Oorlog plaats. Na extreme spanningen tussen Israël en haar Arabische buurlanden verovert Israël hierin de Gazastrook en de Sinaï op Egypte, de Westelijke Jordaanoever en Oost-Jeruzalem op Jordanië, en de Golanhoogten op Syrië. Door de bezetting van de Westelijke Jordaanoever komen ongeveer een miljoen Palestijnen die er wonen onder Israëlische militaire controle, wat tot nieuwe spanningen en conflicten leidt. Het begin van de bouw van Joodse nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever draagt daar ook toe bij.

Dieuwertje ervaart daarnaast dat het land minder homogeen is dan ze had verwacht, en ze ziet dat uit Europa afkomstige Joden het makkelijker hebben dan die uit Noord-Afrika en de laatste groep wordt gediscrimineerd. 'Ik was teleurgesteld. De realiteit drong tot me door dat Joden niet beter zijn dan andere mensen.'

Dieuwertje merkt dat er van haar wordt verwacht dat ze het land omarmt. 'Mensen zeiden: "Je hoort eigenlijk hier. Waarom kom je niet in Israël wonen?" Ik moest er niet aan denken. Ik vond het eigenlijk heel onaangenaam om op een plek te zijn met alleen maar Joden. Ik ben óók Joods en niet alleen maar Joods. Ik kwam uit Nederland waar vrijheid en blijheid heersten. De mensen in mijn omgeving deden van alles om maar niet in militaire dienst te hoeven. Ik had dan ook weinig affiniteit met de jongeren daar die niets mooier vonden dan in het leger te gaan.' In *Levensbepalend*: 'Ik vond het er mooi maar voelde er me absoluut niet thuis. Het is niet mijn moederland. Ik ben er ook nooit meer terug geweest.'

De ontgoocheling die Dieuwertje ervaart heeft ook te maken met een nare gebeurtenis die zich tijdens haar bezoek voltrekt. Tijdens hun verblijf in Kiryat Bialik gaan Dieuwertje en Francine iedere dag naar het zwembad. Daar werkt de knappe badmeester Barouch en Dieuwertje wordt smoorverliefd op hem. Francine: 'Op een dag vroeg hij of we die avond naar het zwembad wilden komen omdat hij daar een feestje zou geven. We kregen toestemming van tante Roosje. Op dat feestje werd Barouch erg opdringerig, wat Dieuwertje als onprettig

ervoer. Er werden ook drugs gebruikt. Ik deed daar niet aan mee. Maar Dieuwertje wel.'

De dag erna staat de politie voor het logeeradres van de zussen. Die is ter ore gekomen dat twee Nederlandse meisjes de avond ervoor in het zwembad aan een onzedelijk feest hebben deelgenomen en verdovende middelen hebben gebruikt. Francine: 'Er was ook een inval in het zwembad gedaan. In het kantoortje van Barouch vond de politie achter een spiegel een grote hoeveelheid hasj die in zilverpapier was verpakt. Hij zei dat wij die hadden meegenomen. Maar dat was natuurlijk niet zo.' De zaak wordt hoog opgenomen en Dieuwertje en Francine krijgen van de politie lopende het onderzoek huisarrest. Francine: 'Men zei ook dat ze onze telefoon gingen af luisteren en post uit Nederland in de gaten gehouden zou worden. Het was een hele vervelende toestand. Tante Roosje en haar moeder waren erg boos en hebben twee dagen niet met ons gesproken. Omdat we binnen moesten blijven konden we niet meer naar het zwembad. En ging ons uitstapje naar de Dode Zee ook niet door. Daarnaast waren we erg bang dat we in de gevangenis zouden belanden.'

Tot overmaat van ramp wordt op het logeeradres voor Dieuwertje een pakketje bezorgd. Het is afkomstig van twee vriendinnen uit Hilversum en bevat hasj. De moeder van tante Roosje, die het heeft aangenomen, houdt de vondst stil voor de politie en spoelt het spul door het toilet. Inmiddels heeft tante Roosje vader Dick ingelicht en de zussen krijgen hem aan de telefoon. Francine: 'We moesten allebei erg huilen. Papa troostte ons en zei dat

je bij de politie altijd de waarheid moet vertellen. Hij wilde ook naar Israël komen, maar dat hoefde volgens tante niet.'

Niet lang daarna vindt in Haifa de rechtszitting plaats. Francine herinnert zich dat verdachte Barouch in de zaal in een zwarte kooi met tralies stond. 'Dat was best heftig om te zien. Wij moesten getuigen. De tolk had in Duitsland vlak bij onze grens gewoond, maar was het Nederlands niet machtig. Dat zorgde voor misverstanden. Barouch kreeg een jaar gevangenisstraf. Wij kregen te horen dat we bij ons vertrek op een lijst zouden worden gezet en Israël nooit meer zouden mogen bezoeken. Ook werd ons verzocht ter plekke onze kettinkjes met Davidssterren, die we droegen, af te doen. "Die zijn jullie niet waard. Jullie zijn een schande voor het Joodse volk," aldus de vrouwelijke rechter.'

Vlak erna zitten Dieuwertje en Francine in het vliegtuig naar Nederland. 'Toen we ingestapt waren was ik doodsbang dat men zou omroepen dat we er toch weer uit moesten. Ik was blij dat het vliegtuig de lucht in ging. De hele affaire heb ik als een traumatische ervaring beleefd,' aldus Francine.

Bij thuiskomst zijn de ouders van de twee dolblij dat ze hun dochters weer in de armen kunnen sluiten. Francine: 'Mijn vader zei dat hij er nooit meer iets over wilde horen.'

Terug in Nederland ziet Dieuwertje in dat de vriendengroep waartoe ze behoort en waar veel drugs worden gebruikt, niet goed voor haar is. Ze wil stoppen met het gymnasium en overstappen naar de mavo. Dieuwertje

in 2023 in *Trouw*: 'Ik realiseerde me dat het roer echt om moest. Ik wilde zo snel mogelijk van school af, maar wel met een diploma.'

In *Jonge Jaren*: 'Op het gymnasium kreeg ik Grieks erbij. Ik dacht: wat moet ik hiermee? Ik ben wel een beetje uitgeleerd en wil sowieso niet studeren en naar een universiteit. Ik wil liever van heel veel dingen wat afweten en me niet in één ding storten. Dat ligt mij niet. Daarnaast wilde ik weg uit die groep en de bijbehorende groepsdruk.'

Dieuwertje praat met haar ouders over haar voorstellen. Ze zien uiteindelijk dat deze oplossing het beste voor hun dochter is. 'Anderen zouden zeggen: "Ben je besodemieterd!'", maar zij hebben dat plan geaccepteerd,' aldus Dieuwertje in *Zin Magazine*.

Dus stapt Dieuwertje over naar de derde klas van de Frederik van Eeden-mavo. Haar cijfers zijn een stuk beter, met negens voor geschiedenis, aardrijkskunde en biologie op haar rapport. Natuurkunde blijft een zwak punt, maar met één vijf is dat haar enige onvoldoende. In *Trouw*: 'Ik vond het heerlijk dat het niet echt zwaar was, maar wel schools. Ik voelde me er meer thuis, want trof er meer "gewone" mensen, niet zo highbrow.'

Vriendin Marjolein is wel op het gymnasium gebleven en gaat door met het gebruiken van drugs. Het betekent het einde van hun vriendschap. Marjolein: 'Dieuwertje is heel bewust gestopt. Dat was heel verstandig van haar. Maar ik vond het jammer dat we hierdoor elkaar uit het oog verloren.'

Door de breuk met haar oude vrienden en het stop-

pen met drugs maakt Dieuwertje een mindere periode door. In een dagboekje beschrijft ze haar gevoelens van dat moment.

'M'n lachspieren werken niet meer echt. Je geeft zoveel op en je krijgt er niets voor terug. Het is erg gemakkelijk om je heel gelukkig voor te doen. Ook al voel je jezelf vreselijk alleen en ongelukkig. Nooit komt meer iemand voor mij. Nooit belt iemand me meer op. Ik leef voor niemand, voor niets. Dit soort dingen kan ik alleen mezelf vertellen. En omdat ik het toch kwijt moet, schrijf ik het maar op. Ik heb totaal geen vrienden en vriendinnen meer. Ik ben wel met drugs opgehouden, maar ben nu eenzamer dan ooit. Zij wel en ik niet. Alles en iedereen is oppervlakkig geworden. Ik kan wel huilen.'

Dieuwertje rijdt iedere schooldag op haar Puch Maxi naar Hilversum en doet in 1974 examen.

'Het is voorbij. Nu nog een maand in spanning op de uitslag wachten. Nu het eind in zicht komt vind ik het afschuwelijk om van school te gaan. Het was de laatste weken zo gezellig op school. We mochten zomaar roken en ik heb de vierde klas veel beter leren kennen.'

Dieuwertje slaagt en op 24 juni ontvangt ze haar diploma. Op haar eindlijst prijken maar liefst vijf achten. Ze is trots op zichzelf en zit beter in haar vel dan eerst.